

ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

The Achievements of the Development of the Sufficiency-based Learning Centers
in Some Selected Schools in Accordance with the Sufficiency
Economy Philosophy on Education

ชาติชาย นรเศรษฐาภรณ์

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ประเทศไทย

Chartchai Norasethaporn

Graduate College of Management, Sripatum University, Thailand

E-mail: drchartchai@gmail.com

Received: Dec 2, 2021 / Revised: Dec 29, 2021 / Accepted: Dec 30, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (3) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และ (4) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ผ่านกระบวนการติดตามประเมินผลตามเกณฑ์ก้าวหน้าของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2562 ณ วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2563 เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในนามกลุ่มเซ็นทรัล รวม 20 แห่ง ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง จำนวนประชากรรวม 231 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และสถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงแบบนำเข้าทุกตัวแปร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ รวมทั้งสิ้น 20 คน ที่เป็นครูแกนนำในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการเรียนรู้ จากศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 1 แห่ง เท่ากับ 1 ตัวอย่าง

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ตัวแปร

คำสำคัญ: การประเมิน; ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนา; ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการ โดยมีสมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.75(Z3) + 3$ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบไปด้วย ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ (1) การขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามัคคี นักเรียนไม่มีความพร้อมมากพอที่จะรับการประเมิน ไม่กล้าแสดงออก (2) การนำความรู้ไปปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ และ (3) การมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ด้านคุณภาพบุคลากร ได้แก่ (1) การขาดความรู้ ความเข้าใจ (2) ทักษะการเพิ่มภาระงาน และ (3) งบประมาณไม่เพียงพอ ด้านคุณภาพชุมชน ได้แก่ (1) การขาดความรู้ ความเข้าใจ และ (2) การนำความรู้ไปปฏิบัติได้น้อย

Abstract

This research is a mixed-methods approach to study (1) level of the achievements of the development of the Sufficiency-based Learning Centers, (2) factors affecting the achievements of the centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education, (3) the problems, obstacles, and guidelines on the setting up Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education, (4) guidelines on the development of the Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education.

The sample group in quantitative research consists of 231 participants including school directors, teachers, and school board committees from 20 schools which are selected based on the progression of the mobilization of sufficiency economy philosophy to schools under the criteria of the Ministry of Education and were promoted to be the Sufficiency-based Learning Centers for the academic year 2019 on September 14, 2020. All 20 schools are under the Office of the Basic Education Commission and are in the Pracharath School Project from three provinces including Krabi, Trang, and Ranong. These selected schools have received fund support from the Central Group of company. The survey method of the qualitative research is a questionnaire with data analysis factors including frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple linear regression with all variables. The qualitative research used in-depth open-end interview to gather the data. The sample group consists of 20 participants who are the leading teachers responsible in the development of Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education from 20 schools within the same provinces.

The research result reveals that: (1) the overall level of achievements of the development of Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education is very high; (2) one variable which is the procedural factor shows statistical significance ($p < .05$) for the impact on the achievements of the development of Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education with a multiple regression standardized score of $\hat{Z} = 0.75$ ($Z3$); and (3) the problems, obstacles, and guidelines on promoting the Sufficiency-based Learning Centers in accordance with the sufficiency economy philosophy on education can be categorized concerning 3 groups which are student quality, educational personnel quality, and community member quality. The student quality affecting the developments are (1) lacking of knowledge and understanding of the theory, the unity of students on the subject, and students not ready to be evaluated and also lacking of self-confidence; (2) the consistency of putting the theory into practice; and (3) problems with undesirable behaviors. The

quality of educational personnel category presents (1) lacking of knowledge and understanding of the theory, (2) negative feeling towards having extra responsibilities, and (3) insufficient budget. The community quality category shows (1) community members lack of knowledge and understanding of the theory and (2) low level of theory implementation.

Keywords: Evaluation; Achievement; Sufficiency-Based Learning Centers

1. บทนำ

ปัจจุบันสภาพการณ์ของสังคมไทย และสังคมโลกกำลังเผชิญปัญหาความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาหลากหลายมิติ กระแสโลกาภิวัตน์ที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ที่มีความพร้อมทางทุนทรัพย์และการสะสมทุนที่นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความเหลื่อมล้ำ ในระยะหลังนี้ เป็น “กระบวนกรตามธรรมชาติ” ในระบอบทุนนิยมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Piketty, 2014) ด้วยปัญหาสภาพการณ์อันไม่พึงประสงค์ของระบอบทุนนิยมนี้เอง ส่งผลให้ทั่วโลกเกิดความตระหนัก และกำหนดให้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals--SDGs) เป็นวาระการพัฒนา 2030 (The Agenda 2030) ในการประชุมสมัชชาใหญ่ องค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2015 โดยมีประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 193 ประเทศ ลงนามรับรองและให้คำมั่น ร่วมกันว่าจะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเน้นให้ความสำคัญกับการปรับสมดุลเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน 3 มิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบบูรณาการ และการมีส่วนร่วม เพื่อไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เท่านั้น หากแต่ขยายอิทธิพลไปยังการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้าน “การศึกษา” ซึ่งเป็นนโยบายของทุก ๆ ประเทศในโลกที่มีศักยภาพที่สุดในการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ (สมชัย จิตสุชน, 2558)

การพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนของประเทศไทย ได้เริ่มน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักการสำคัญ ในการพัฒนาความยั่งยืนนับตั้งแต่วิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา และปัจจุบันได้มีการกำหนด “แผนการศึกษาแห่งชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ฉบับที่ 2” โดยกระทรวงศึกษาธิการได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน การจัดการศึกษาในสถานศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ร่วมมือกับศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ดำเนินงานด้านการขับเคลื่อนหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และจัดให้มีการประเมินผลสถานศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 สถานศึกษาพอเพียง (สพพ.) ปัจจุบันมีจำนวน 27,509 แห่ง ระดับที่ 2 สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (สปล.) ปัจจุบันมีจำนวน 742 แห่ง และระดับที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ศร.) ปัจจุบัน มีจำนวน 590 แห่ง (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560)

ในปัจจุบัน ด้วยอิทธิพลของแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management--NPM) รัฐบาลในสมัย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา (พ.ศ. 2557 - ปัจจุบัน) ได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดบริการภาครัฐ รวมถึง การจัดการศึกษา ตัวอย่างเช่น โครงการโรงเรียนประชารัฐ โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา ซึ่งต่อมาได้พบว่า ในประกาศของ กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2562” ณ วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2563 ซึ่งเป็นปีล่าสุดขณะเริ่มทำการวิจัยนี้ มีสถานศึกษาผ่านการประเมินผลตาม “เกณฑ์ก้าวหน้า” ของ กระทรวงศึกษาธิการ ได้เป็น ศร. รวมทั้งสิ้นจำนวน 177 แห่ง เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 98 แห่ง ในจำนวนนี้มีสถานศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน รวม 39 แห่ง และใน 39 แห่งนี้ พบว่า มีภาคเอกชนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนประชารัฐในนามกลุ่มเซ็นทรัล ได้ให้การสนับสนุนสถานศึกษามากถึง 20 แห่ง และ

ผ่านการประเมินเป็นทั้ง 20 แห่ง ถือเป็นองค์กรเอกชนที่เข้าไปพัฒนาสถานศึกษาจนประสบความสำเร็จสามารถยกระดับเป็น ศร. ได้เป็นจำนวนมาก การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินให้เป็น ศร. จำนวน 20 แห่งดังกล่าว ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินผล ศร. อยู่ในจำนวนน้อย การวิจัยที่มีอยู่มากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยเชิงปริมาณ และไม่มีการศึกษาที่ศึกษาลงลึกในกลุ่ม ศร. ที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรของภาคเอกชนภายใต้โครงการประชารัฐมาก่อน ซึ่งทำให้เห็นมุมมองใหม่ ๆ จากการที่ภาคเอกชนเข้าไปมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สามารถเติมเต็มจุดที่เป็นช่องโหว่ในการดำเนินงานของภาครัฐ รวมถึงเป็นการถอดบทเรียน ซึ่งสามารถนำไปขยายผลในการพัฒนา ศร. อย่างมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. อยู่ในระดับใด
2. ปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
3. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. มีหรือไม่ อย่างไร
4. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบริบทมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
2. ปัจจัยนำเข้ามีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
3. ปัจจัยด้านกระบวนการมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
4. ปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. พบในด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพบุคลากร และคุณภาพ

ชุมชน เนื่องจากปัจจัยภายใน เช่น การขาดแรงจูงใจในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงผู้บริหารโรงเรียน และปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนผู้นำฝ่ายการเมือง (รัฐมนตรี) ทำให้นโยบายขาดความต่อเนื่อง การขาดงบประมาณ สำหรับปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนา เช่น ความต่อเนื่องในการสนับสนุนขององค์กรเอกชน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม และซิงค์ฟิลด์ (Stufflebeam & Shinkfield, 2007) คือ รูปแบบการประเมินซีพีเอส CIPPIEST Model ที่มีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านบริบท 2) ปัจจัยนำเข้า 3) ปัจจัยด้านกระบวนการ และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 1) ผลกระทบ 2) ประสิทธิภาพ 3) ความยั่งยืน และ 4) การถ่ายทอดส่งต่อ โดยประเมินในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านคุณภาพชุมชน ภายใต้กรอบแนวคิดที่ปรับปรุงจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 มิติ ได้แก่ 1) มิติด้านการศึกษา 2) มิติด้านเศรษฐกิจ 3) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม และ 4) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในฐานะแนวทางในการลงมือปฏิบัติ (Elder, Magnus, & Lewis, 2016)

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัย

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่นับผู้อำนวยการในตำแหน่งกรรมการ เลขานุการ และกรรมการผู้แทนครู) จากสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเซ็นทรัล รวม 20 แห่ง ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง รวมประชากรทั้งสิ้น 542 คน ในการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูแกนนำในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการเรียนรู้ จำนวน 20 คน จากสถานศึกษาที่อยู่ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเซ็นทรัล จำนวน 20 แห่ง ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ สถานศึกษาที่ผ่านกระบวนการติดตามประเมินผลตามเกณฑ์ก้าวหน้าของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศให้เป็น ศร. ประจำปีการศึกษา 2562 ณ วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2563 เป็นสถานศึกษาสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่อยู่ในโครงการโรงเรียนประชารัฐ และได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนในนามกลุ่มเซ็นทรัล รวม 20 แห่ง ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง

4. ขอบเขตด้านเวลา เริ่มศึกษาตั้งแต่ กันยายน พ.ศ. 2563 ถึงกรกฎาคม พ.ศ. 2564

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ช่วยให้เข้าใจถึงระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
2. ได้ข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.
3. เป็นการถอดบทเรียนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ที่ประสบความสำเร็จ โดยมีองค์กรเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ซึ่งทำให้ได้แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ต้นแบบ ซึ่งสามารถนำไปขยายผลและเป็นตัวอย่างให้กับองค์กรเอกชนอื่น ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ให้มีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและในเชิงปริมาณ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินซิปปีส CIPPIEST Model ของ Stufflebeam and Shinkfield (2007) ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านบริบท (2) ปัจจัยนำเข้า (3) ปัจจัยด้านกระบวนการ และตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย (1) ผลกระทบ (2) ประสิทธิภาพ (3) ความยั่งยืน และ (4) การถ่ายทอดส่งต่อ โดยประเมินในด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพบุคลากร ด้านคุณภาพชุมชน ภายใต้กรอบที่ปรับปรุงจากแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านการศึกษา (2) มิติด้านเศรษฐกิจ (3) มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม และ (4) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2560) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในฐานะแนวทางในการลงมือปฏิบัติ (Elder, Magnus, & Lewis, 2016) สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร.

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาของ ศร. 20 แห่ง ในพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกระบี่ 8 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านควนม่วง โรงเรียนบ้านทุ่งปรือ โรงเรียนบ้านทุ่งเสม็ด โรงเรียนบ้านนาปาง โรงเรียนบ้านบางคราม โรงเรียนบ้านพรุดินนา โรงเรียนบ้านย่านอุดม และโรงเรียนวิทยาประชาคมจังหวัดตรัง 9 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านเกาะเคี่ยม โรงเรียนบ้านคลองคู้ย โรงเรียนบ้านควนดั่ง โรงเรียนบ้านควนสวรรค์ โรงเรียน

บ้านทอนเหนือ โรงเรียนบ้านท่าส้ม โรงเรียนบ้านบางสัก โรงเรียนบ้านวังลำ และโรงเรียนวัดห้วยนาง (วันครู 2501) และจังหวัดระนอง 3 แห่ง คือ โรงเรียนกระบือ โรงเรียนทุ่งตาพลวิทยา และโรงเรียนไทยรัฐวิทยา 97 (บ้านบางบอน) รวมจำนวน 542 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ($\alpha = .05$) ความคลาดเคลื่อน ($\pm = 5\%$) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 231 ตัวอย่าง จำแนกแต่ละชั้นภูมิตามสัดส่วน (proportionate stratified sampling) ได้ขนาดตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ 9 คน ครูผู้สอน 133 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 89 คน

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ได้แก่ ครูแกนนำในการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจัดการเรียนรู้ของ ศร. 1 แห่ง เท่ากับ 1 ตัวอย่าง ใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวม 20 ตัวอย่าง

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขอคำแนะนำจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน กลุ่มเซ็นทรัล เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (check list) แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Likert scale) และข้อคำถามปลายเปิด (open-ended) มีทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. (3) ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. และ (4) ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยแบบสอบถามในภาพรวมมีค่าความเที่ยงตรงของดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence--IOC) เท่ากับ 0.89 และมีค่าความเชื่อมั่นของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.91

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มีการตรวจสอบความอึดตัวของข้อมูล และการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ด้านข้อมูล (data triangulate) ด้านทฤษฎี (triangulate theory) และด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (methodological triangulate)

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในสถานศึกษากับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัด ผู้วิจัยชี้แจงรายละเอียดของงานวิจัย วัตถุประสงค์การเก็บข้อมูล และการขอความยินยอมให้ข้อมูลเพื่อพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญพิจารณาในเอกสารยินยอมมีส่วนร่วมในการวิจัยแล้ว จึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) ผู้วิจัยพิจารณาใช้การส่งจดหมายทางไปรษณีย์ และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและสัมภาษณ์ทางออนไลน์ เพื่อความเหมาะสมและเป็นการคำนึงถึงมาตรการเฝ้าระวังและป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเคร่งครัด

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) ค่าอัตราส่วนร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (mean-- \bar{X}) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation-- SD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient), Tolerance and VIF, F test (linearity test) และการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (multiple linear regression analysis)

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ข้อสนเทศที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้การถอดข้อความและข้อสนเทศ (interpreting) และการจัดกลุ่มข้อความและข้อสนเทศที่ได้รับ (grouping) เพื่อนำมาแปลผล และเพื่อเป็นการรักษาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาโดยกำหนดชื่อสมมติแทนชื่อของครูแกนนำ โดยระบุเป็น “ครูแกนนำหมายเลข 1 ถึงหมายเลข 20” แทนการใช้ชื่อจริง

3. ผลการวิจัย

3.1 ระดับผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านคุณภาพบุคลากร (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45) ด้านคุณภาพผู้เรียน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31) และด้านคุณภาพชุมชน (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) ตามลำดับ

3.1.1 ด้านคุณภาพบุคลากร เมื่อจำแนกเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) มิติด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41) และมิติด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39) ตามลำดับ

3.1.2 ด้านคุณภาพผู้เรียน เมื่อจำแนกเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34) มิติด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) และมิติด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) ตามลำดับ

3.1.3 ด้านคุณภาพชุมชน เมื่อจำแนกเป็นรายมิติ พบว่า ทุกมิติมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มิติด้านการศึกษา (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41) มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) มิติด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) และมิติด้านสังคมและวัฒนธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19) ตามลำดับ

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 เมื่อจำแนกเป็นรายปัจจัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกปัจจัย เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านบริบท (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56) ปัจจัยด้านกระบวนการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42) และปัจจัยนำเข้า (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงแบบกำหนดตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (entry multiple linear regression analysis) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านกระบวนการ โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยรวมในระดับสูง ($R = 0.88$) ซึ่งสามารถพยากรณ์การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. โดยรวมได้อย่างถูกต้องร้อยละ 77 ($R^2 = 0.77$) คือ เมื่อปัจจัยด้านกระบวนการมีการเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. เปลี่ยนแปลงไป 0.75 หน่วยในทิศทางเดียวกัน โดยปัจจัยด้านกระบวนการประกอบด้วย (1) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (2) กิจกรรมพัฒนาบุคลากรและ (3) การสร้างเครือข่ายและการขยายผล

3.3 ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ในส่วนของปัญหาอุปสรรค ประกอบด้วย (1) ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนขาดความรู้ ความเข้าใจ ความสามัคคี ไม่มีความพร้อมมากพอที่จะรับการประเมิน ไม่กล้าแสดงออก การนำความรู้ไปปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ และการมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (2) ด้านคุณภาพบุคลากร พบว่า มีทัศนคติเรื่องการเพิ่มภาระงาน และมีงบประมาณไม่เพียงพอ และ (3) ด้านคุณภาพชุมชน พบว่า ขาดความรู้ ความเข้าใจ มีการนำความรู้ไปปฏิบัติได้น้อย โดยพบว่ามีแนวทางการพัฒนา ศร. ดังต่อไปนี้

3.3.1 ด้านคุณภาพผู้เรียน การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้นักเรียนมีคุณภาพบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจาก (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (2) สมรรถนะของผู้เรียน และ (3) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนมีนิสัยใฝ่รู้ รักการค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง การเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีทักษะการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสร้างงาน การสร้างอาชีพ การนำเสนอผลงานอย่างสร้างสรรค์ การสืบสานวิถีวัฒนธรรมไทย อยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข โดยบูรณาการฐานการเรียนรู้ให้ครบ 8 กลุ่มสาระวิชา ปรับแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปรับบทบาทจากครูสอนเป็นครูโค้ชหรือผู้อำนวยการเรียนรู้ และเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง โดยมุ่งให้สอดคล้องกับสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน วัฒนธรรม วิถีความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อของคนในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

สำหรับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น สิ่งสำคัญคือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (ศาลินา บุญเกื้อ และนันทกาญจน์ ชินประสิทธิ์, 2557) โดยเฉพาะครูแกนนำมีอิทธิพลในการแก้ไขพฤติกรรมผู้เรียนเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน และครูทุกคนสามารถช่วยปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้ดี โดยใช้กระบวนการโค้ช การฝึกถอดบทเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ เช่น การสร้างฐานการเรียนรู้ของโรงเรียนตามบริบทของชุมชนและโรงเรียน ใช้ชั่วโมงชุมชน ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เน้นให้สามารถนำไปใช้งานต่อยอด พัฒนาไปเป็นอาชีพได้จริง ขยายผลไปทำที่บ้านได้ เช่น ฐานการเรียนรู้โรงเรียนปลูกผักกางมุ้ง สามารถนำไปจำหน่ายโครงการอาหารกลางวันได้ ฐานผ้าบาติกเป็นอาชีพภายในชุมชน และสามารถประยุกต์ไปทำชุดการแสดงได้ ฐานการเกษตรแบบผสมผสาน ฐานปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพ ฐานงานประดิษฐ์ เลี้ยงไก่ ปลูกผัก เลี้ยงปลา สามารถนำผลผลิตที่ได้ไปขาย มีรายได้ระหว่างเรียน ช่วยให้นักเรียนวิเคราะห์แก้ไขปัญหาได้เอง แก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ ผลการเรียนรู้ดีขึ้น ประกอบกับมีการส่งผลงานเข้าประกวด มีการผลิตเปลี่ยนกันทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ที่ได้จากฐานการเรียนรู้ให้แก่ผู้มาเยี่ยมชมดูงาน ผู้เรียนจะเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และสามารถสร้างให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

3.3.2 ด้านคุณภาพบุคลากร จะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาให้เป็นที่แพร่หลายในหมู่บุคลากรด้านการศึกษา เนื่องจากบุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าเป็นเรื่องของการทำเกษตรปลูกผักเลี้ยงสัตว์ เพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้เกิดความคิดว่าเป็นการมาเพิ่มภาระให้แก่ครู เมื่อเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแล้ว จึงสามารถบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีความกระตือรือร้น สนใจ ใส่ใจ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอเต็มกำลังความสามารถ

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ครูต้องสร้างทักษะการโค้ช ให้เกิดมีขึ้นในตัวครูเพื่อจะได้ดึงศักยภาพที่แท้จริงของนักเรียนออกมาได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการถ่ายทอดส่งต่อความรู้ให้ครูรุ่นใหม่ ๆ สร้างทัศนคติที่เหมาะสม สามารถปรับกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้ากับเนื้อหาความรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชาได้ มีการสร้างกระบวนการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ตลอดจนการอนุรักษ์อาชีพของชุมชน ทั้งนี้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการช่วยเพิ่มเติมความรู้ สนับสนุนบทบาทของครูแกนนำ การเชื่อมโยงกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้ครูแกนนำทำงานได้สะดวก การฝึกอบรมครูในเรื่องที่ไม่ถนัด เช่น เรื่องการเลี้ยงไก่ไข่ การเพาะเห็ด การทอผ้า รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองจากสื่อออนไลน์ หน่วยงานต้นสังกัดควรติดตามประเมินความก้าวหน้าของการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ

การสนับสนุนด้านงบประมาณ ปัจจัยภายนอกที่สำคัญ คือ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชน ในการจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาเพิ่มเติมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ทักษะการโค้ช พร้อมทั้งงบประมาณและองค์ความรู้ในการจัดทำฐานการเรียนรู้ เป็นการจุดประกายความคิด สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาฐานการเรียนรู้ให้มีความยั่งยืน โดยเน้นการเชื่อมโยงองค์ความรู้และความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ 4 ของการพัฒนาที่ยั่งยืน นั่นคือ การสร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม และครอบคลุม และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน

3.3.3 ด้านคุณภาพชุมชน การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยผู้ปกครองและชุมชนให้การยอมรับ เชื่อถือ มีความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วม ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน การเรียนรู้ และการถอดบทเรียนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอกการร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน การเรียนรู้ทำความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน การสร้างแหล่งเรียนรู้และผู้เชี่ยวชาญด้านเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น การเพิ่มทักษะในการประกอบอาชีพ การสร้างอาชีพจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น ผู้ปกครองเชิญชวนครูให้ไปดูงานที่บ้านทำการเพาะเห็ด สร้างอาชีพตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และมาเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน การนำปราชญ์

ชาวบ้านเข้ามาช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมในโรงเรียน หากชุมชนมีความเข้มแข็งก็จะให้ความร่วมมือกับโรงเรียน โดยเฉพาะในช่วงโควิด-19 ชุมชนมีการปลูกผัก นำมาจำหน่ายภายในชุมชน สร้างรายได้ และเกิดการพึ่งพาตัวเอง ทำให้สามารถอยู่รอดได้ในภาวะวิกฤติเช่นนี้ ทั้งนี้ ภาพสะท้อนความสำเร็จจากกลไกการพัฒนาโรงเรียน ได้แก่ การยอมรับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชน มีความเชื่อถือต่อสถานศึกษา เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของ ให้การสนับสนุนการดำเนินงานเป็นอย่างดี

การนำความรู้ไปปฏิบัติ การนำภูมิปัญญาชาวบ้านไปต่อยอด และพัฒนาไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง การขับเคลื่อนชุมชน การรวมพลังเป็นหมู่บ้านที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การตั้งศักยภาพของชุมชนออกมาใช้ โดยชุมชนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทั้งนี้ การพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ การวัด การประเมินผล และการพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ มีความรู้ความสามารถ โดยเฉพาะคุณวุฒิวชิวิชาชีพ โดยการสร้างกิจกรรมในโรงเรียน เช่น การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ เป็นโครงการที่เป็นได้ทั้ง อาหาร และเสริมรายได้ ความร่วมมือที่ได้จะส่งเสริมให้สิ่งแวดล้อมในชุมชนดีขึ้น การปลูกฝังลักษณะนิสัยในการเสียสละ ช่วยเหลือสังคม ปลูกฝังจิตสาธารณะ เช่น การร่วมโครงการลดโลกร้อน ด้วยการจัดการขยะมูลฝอย การรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนและชุมชน

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถนำไปสู่อภิปรายผลได้ ดังนี้

4.1 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ (X_3 Beta = 0.75) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เป็นเพราะการปฏิบัติงาน ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ช่วยในการค้นหาข้อบกพร่อง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร รวมทั้งการติดตามประเมินผลจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการปฏิบัติตามวิธีการที่กำหนดไว้ ประเด็นการประเมินควรมีความครอบคลุมด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การนิเทศ การกำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น เลี้ยงไก่ไข่ เห็ดนางฟ้า ทองพับ ธนาคารโรงเรียน เลี้ยงผึ้ง พืชสมุนไพร นักเรียนแกนนำแต่ละฐานมีความรู้ โดยสามารถอธิบาย และถ่ายทอดส่งต่อให้กับรุ่นน้องได้ เพื่อสืบทอดเจตนารมณ์และองค์ความรู้ต่อไป (ครูแกนนำหมายเลข 13) การปรับเปลี่ยนให้เด็กได้เปลี่ยนฐานการเรียนรู้ทุกสัปดาห์ เพื่อฝึกให้นักเรียนคิด วิเคราะห์บ่อย ๆ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำไปใช้ การจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร การศึกษาดูงานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่โรงเรียนอื่น (ครูแกนนำหมายเลข 14) การศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง การเข้ารับการศึกษาต่อโดยมีวิทยากรให้คำแนะนำ (ครูแกนนำหมายเลข 18) การสร้างเครือข่ายระหว่างโรงเรียนในกลุ่มกับโรงเรียนที่จะเป็นสถานศึกษาพอเพียง (ครูแกนนำหมายเลข 15) การติดตามว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ด้วยการประเมินผลซึ่งเป็นกระบวนการที่มีประโยชน์ในการค้นหาจุดเด่นหรือจุดแข็ง (strength) หรือ จุดด้อย (weakness) ของโครงการ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุงการดำเนินโครงการต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ จีเพ็ชร (2563) วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี พบว่า ด้านกระบวนการอยู่ในระดับมาก รายการที่ประเมิน คือ กิจกรรมมีความเหมาะสม พัฒนาความรู้และคุณธรรมของนักเรียน หน่วยงานที่ใช้บริการและชุมชนให้ความร่วมมือ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญญา อุณหกานต์ (2553) วิจัยเรื่อง การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 2 ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้มีการวางแผนการดำเนินงานชัดเจน บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน

ครบทุกกิจกรรม และเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีการประเมินผล และสรุปผลการดำเนินงาน ผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4.2 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบริบท เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะหลักการ และเหตุผล ใช้เพื่อกำหนดเป้าหมาย มุ่งหวังให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ถึงสภาพแวดล้อม (เชาว์ อินโย, 2553) ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการช่วยเพิ่มเติมความรู้ สนับสนุนบทบาทของครูแกนนำ เชื่อมโยงกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกให้ครูแกนนำทำงานได้สะดวก (ครูแกนนำหมายเลข 9) ประเด็นการประเมินครอบคลุมวิสัยทัศน์ จุดหมาย โครงสร้างหลักสูตร การประเมินปัจจัยภายใน ประกอบด้วย แรงบันดาลใจ และคุณลักษณะของบุคลากร มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (Worthen & Sander, 1987) ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. การทำงานเป็นทีมของบุคลากรในโรงเรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษาฯ ให้การสนับสนุน ภาคเอกชนสนับสนุนงบประมาณทำให้มีฐานการจัดการเรียนรู้ (ครูแกนนำหมายเลข 3) ปัญหา อุปสรรค และโอกาส ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ขอบเขต ความต้องการ การจำแนกปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การเตรียมข้อมูล เพื่อในการปรับปรุง ตลอดจนการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของผลลัพธ์ที่ได้ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) บริบทต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการทำโครงการเพื่อยกระดับให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้รับการสนับสนุนภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อที่จะสามารถทำโครงการได้อย่างเต็มที่ (ครูแกนนำหมายเลข 4) สอดคล้องกับงานวิจัยของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2554) วิจัยเรื่อง *การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร* พบว่า ผลการประเมินด้านบริบท หลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วัตถุประสงค์หลักสูตรเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมวลศิลป์ วิทยา (2557) วิจัยเรื่อง *การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษนาร่อง โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน รัชดาภิเษก โดย CIPP Model* พบว่า ปัจจัยด้านบริบท มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีการจัดทำรูปแบบของการดำเนินงานที่เข้าใจง่าย มีความชัดเจน นำไปใช้ในการปฏิบัติได้

4.3 จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยนำเข้า เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษา ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่าย และขยายผลเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. การให้นักเรียนเวียนฐาน มีนักเรียนแกนนำ อยู่ประจำให้ข้อมูลที่ฐานการเรียนรู้ ครูมีส่วนร่วมในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ มีชุมชนเป็นที่ปรึกษา (ครูแกนนำหมายเลข 4) การลงมือปฏิบัติในช่วงเรียนนอกเหนือจากการเรียนในวิชา เช่นการเรียนรู้นอกเวลาเรียน พยายามสอดแทรกบทเรียนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเรียนรู้ (ครูแกนนำหมายเลข 9) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถแบ่งการจัดการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ (1) การบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ และ (2) การจัดหลักสูตร การจัดการกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ปริยานุช พิบูลสรารุช, 2549) ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมขับเคลื่อน และยกระดับมาตรฐานการศึกษาพื้นฐาน การพัฒนาผู้นำ ให้มีสัมฤทธิ์ผล และมีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน (สำนักงานนวัตกรรมจัดการ การศึกษา, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กำจัด สุดโต (2553) วิจัยเรื่อง *การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ โรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสุพรรณบุรี* พบว่า ด้านนำเข้า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โรงเรียนที่ห้องพยาบาล และเวชภัณฑ์ ดูแลการเจ็บป่วยเบื้องต้นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ มีการกำหนดนโยบาย และการวางแผนจัดกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Azhar (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “Assessing Students’ Achievement: An Evaluation” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการสอบ พบว่า ในด้านปัจจัยนำเข้า (input) มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับสูง

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

5.1.1 ศร. ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง ทั้ง 20 แห่ง ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านกระบวนการ การใช้กิจกรรมเป็นฐาน (activity based learning) การยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และแก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงมากในการส่งเสริมศักยภาพของบุคคล โดยการออกแบบกิจกรรม เป็น 3 กลุ่มหลัก คือ (1) กลุ่มประสบการณ์ชีวิต (2) กลุ่มพัฒนาทางสติปัญญา และ (3) กลุ่มวิชาการ การเรียนผ่านประสบการณ์เป็นความเจริญงอกงามจากภายในจิตใจ มีจิตสาธารณะ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และมั่นคงของผู้เรียน การเริ่มต้นจากการเสริมสร้างนักเรียนให้มีการเรียนรู้วิชาการ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น เพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรมจนมีความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกับระบบนิเวศน์วิทยาอย่างสมดุล โครงการเด็กดีมีการออม เป็นโครงการที่จะสร้างความตระหนักให้เกิดแก่นักเรียนถึงการออม และการใช้เงินอย่างถูกวิธี การส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้แนวคิด “รู้หา รู้เก็บ รู้ใช้ รู้จักให้”

5.1.2 ศร. ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง ทั้ง 20 แห่ง ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านบริบทถึงแม้ว่าปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในด้าน บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรม เพื่อให้เกิดค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม ปรับระบบการพัฒนาครูให้ตรงกับลักษณะงาน และตามบริบทของโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่ห่างไกล และสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มโอกาสให้นักเรียนจากครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาส ความสามารถในการคิด กระทำบนพื้นฐานของความเป็นเหตุและผล พอเหมาะ พอประมาณกับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคลในแต่ละสถานการณ์ จนสามารถพึ่งพาตนเอง และเป็นที่พึ่งให้ผู้อื่นได้ในที่สุด โครงการครูรักถิ่น เป็นการเตรียมความพร้อมด้านวิชาการ และสังคม สนับสนุนให้สถาบันปรับกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมสร้างความเป็นครู เกิดเครือข่ายสถาบันที่เข้มแข็งยกระดับการศึกษาของประเทศ

5.1.3 ศร. ในจังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง และจังหวัดระนอง ทั้ง 20 แห่ง ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้าถึงแม้ว่าปัจจัยนี้ไม่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. การมุ่งขับเคลื่อนจากทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับการพัฒนาสถานศึกษาและชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการสนับสนุนจากภาคเอกชน ขยายโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุน การดำเนินตามวิถีแห่งการดำรงชีพที่สมบูรณ์ ศานติสุขโดยมีธรรมะเป็นเครื่องกำกับวิถีการดำเนินชีวิตอย่างไทยที่ยึดความพอดีเป็นทางสายกลาง เปิดโอกาสให้ประชาชนรู้จักในการบริหารจัดการชุมชน และการจัดการแก้ไขปัญหาจากชุมชนเอง รู้จักใช้จ่ายที่พอดี พอประมาณ รู้จักตนเอง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ทำให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดการบริหารจัดการทรัพยากร และภูมิปัญญาที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในอนาคต

5.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.2.1 ควรมีการวิจัยโดยนำสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (simple linear regression) ไปทดสอบการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. และควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยนำเทคนิคการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) มาใช้ในการศึกษาเพิ่มเติม

5.2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ในปัจจัยด้านการจัดระบบการศึกษา ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และปัจจัยด้านการสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษา

5.2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ตลอดจนแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ในมุมมองของเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

กระบี่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด เขต 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง เพื่อยืนยันผลการวิจัยอีกครั้ง

5.2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็น ศร. ตลอดจนแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโดยสนทนาแบบกลุ่ม (focus group discussion) เป็นการสัมภาษณ์และสนทนาแบบเจาะประเด็น เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนา ได้ตอบ อภิปรายร่วมกัน แลกเปลี่ยนทัศนคติกันอย่างกว้างขวางในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป

6. เอกสารอ้างอิง

- กำจัด สุตโต. (2553). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ขวัญนภา อุณหานต์. (2553). การประเมินโครงการคุณธรรมนำความรู้สู่ความดีของโรงเรียนต้นแบบคุณธรรมนำความรู้สู่ความดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุพรรณบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- เชาว์ อินโย. (2553). การประเมินโครงการ: Program evaluation. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช. (2549). เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินสวนพระมหากษัตริย์, โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง.
- ประมวลศิลป์ วิทยา. (2557). การประเมินโครงการห้องเรียนพิเศษนำร่อง โรงเรียนจตุรพักตรพิมาน รัชดาภิเษก โดย CIPP model. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2554). รายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, คณะศึกษาศาสตร์.
- มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2564, จาก <http://www.sufficiency.nida.ac.th>
- รัตน์ บัวสนธิ์. (2556). วิจัยเชิงคุณภาพการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศาลีนา บุญแก้ว และนันทกาญจน์ ชินประพัทธ์. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง การถอดบทเรียนและวิเคราะห์อัตลักษณ์ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- สมชัย จิตสุชน. (2558). ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย: แนวโน้ม นโยบายและแนวทางขับเคลื่อนนโยบาย. ค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2564, จาก <https://tdri.or.th>
- สมศักดิ์ จีเพ็ชร. (2563). การประเมินโครงการกิจกรรมเพื่อสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) นนทบุรี. *จันทร์เกษมสาร*, 26(1), 103-116.
- สำนักงานนวัตกรรมจัดการศึกษา. (2562). *โรงเรียนประชารัฐ*. ค้นเมื่อ 6 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.innoobec.com>
- Azhar, F. (2015). Assessing students' learning achievement: An evaluation. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 6(2), 535. Retrieved June 21, 2021, from <https://www.richtmann.org>
- Elder, M., Magnus, B., & Lewis, A. (2016). An optimistic analysis of the means of implementation for sustainable development goals: Thinking about goals as means. *Sustainability*, 8(9), 962-986. from <http://doi.org/10.3390/su8090962>
- Piketty, T. (2014). *Capital in the twenty-first century*. Cambridge, MA: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and application*. San Francisco: Jossey-Bass.

Worthen, B. R., & Sanders, J. R. (1987). *Educational evaluation: Alternative approaches and practical guideline*. New York: Longman.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

